Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

KREFTOVA KOMEDIJA
„KRAJNSKI KOMEDIJANTI"
IN KONCERT ZDRUŽENIH PEVSKIH ZBOROV
JUTRI OB 9.00 URI
V MESTNEM GLEDALIŠČU V CELOVCU

LETNIK VII. CELOVEC, SOBOTA, 17. MAJ 1952 ŠTEV. 34 (494)

V parlamentu se je zamajala koalicija

Brez dvoma ena izmed najzanimivejših sej, ki jih je do sedaj imel avstrijski parlament, je bila v sredo 14. maja t. l. Razpravljali so namreč o delovnem poročilu vrhovnega računskega urada za upravno leto 1951 in o poročilu posebnega parlamentarnega odbora za preiskavo delovanja in poslovanja nekaterih zastopnikov avstrijskih bank v Ameriki, ki so se bavili s trgovskimi posli v zvezi z Marshallovim planom. Pri obeh debatah je bilo največ govora o korupciji, podkupovanju in profitarstvu v najvišjih OeVP-jevskih krogih, kar so močno žigosali socialistični poslanci, tako da je prišlo do najostrejših nasprotstev med koalicijskima strankama. Poročila o tej seji parlamenta so zato tudi v vsem strankarskem in „neodvisnem" časopisju dokaj različna.

V okviru debate o delovnem poročilu vrhovnega računskega urada je socialistični poslanec Eibegger dolžil zvezno trgovsko zbornico (ki je očitno oporišče OeVP), da je imenovala za nadzornika avstrijskih zunanjetrgovinskih poslovalnic v Severni in Južni Ameriki bivšega trgovskega ministra klerofašistične dobe Stockingerja, o katerem pravijo, da je bil eden izmed najhujših korupcijonistov in lovcev na osebne profite (baje je med drugim povzročil, da so v takratni državni tiskarni tiskali nekaj pol spačenih znamk, kar mu kot trgovskemu ministru res ni moglo biti težko, nakar jih je poceni pokupil in kot filatelistično redkost drago prodal v inozemstvu). Ta zelo verjetno upravičeni napad socialističnega poslanca na zvezno trgovsko zbornico in s tem na vrhove OeVP je spravil popolnoma iz sebe vse OeVP-jevce v parlamentu, najbolj pa njihovega šefa ing. Raaba, ki je na vse načine skušal opravičevati Stockingerja.

Ko so na koncu te debate socialisti predlagali, naj vrhovni računski urad takoj predloži parlamentu poročilo o svoji kontroli pri podržavljenih bankah in naj prouči, kako so bili uporabljeni denarji, izvirajoči iz davkov za svrhe trgovskih zbornic in kako razdeljena sredstva iz Marshallove pomoči ter naj o tem istotako poroča parlamentu, se je zgodilo prvič v parlamentarni zgodovini druge avstrijske republike, da je bil sprejet socialistični predlog ob pomoči VdU-ja in kominformistov proti glasovom koalicijskega partnerja OeVP. Tako se je tokrat, pa čeprav samo za eno parlamentarno glasovanje, skrhala „slavna" in premnogokrat slavljena vladna koalicija.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Slovensko šolsko društvo se mora boriti za svoje premoženje

Ko si je Slovensko šolsko društvo v Celovcu po dolgoletni brezuspešni borbi pri avstrijskih oblasteh končno pred ustavnim sodiščem izbojevalo priznanje svojega obstoja, je poluradna avstrijska poročevalna služba APA zapisala v svojem tozadevnem poročilu, da so z razsodbo ustavnega sodišča dani vsi pogoji, da Slovensko šolsko društvo stavi pri povračilni komisiji predlog za povračilo svojega premoženja. Slovensko šolsko društvo v Celovcu je namreč lastnik posestva in poslopja Narodne šole v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu, ki pa je v zemljiški knjigi še vedno vpisano kot last Landrata v Beljaku.

Kljub temu pa Varnostna direkcija za Koroško še dalje časa ni hotela vzeti na znanje razsodbe ustavnega sodišča. Slednjič pa je le uvidela, da z glavo skozi zid ne more. Z uradnim potrdilom policijske direkcije o obstoju je končno Slovensko šolsko društvo dobilo legitimacijo, da nastopi še borbo za povračilo svojega imetja.

V torek, dne 13. t. m., je bil proces pri povračilni komisiji pri okrajnem sodišču v Celovcu. Razprava, pri kateri je Slovensko šolsko društvo zastopal tov. dr. Mirt Zwitter, je trajala skoro tri ure. Povračilna komisija, sestoječa iz sodnika dr. Pöschl-a in dveh prisednikov, ni obravnavala zahteve po povračilu imetja kakor je vsebovan v predlogu Slovenskega šolskega društva, marveč se je bavila m. dr. z vprašanjem, ali je sploh pristojna, da odloča v tej zadevi. Za ugovor, da je o isti stvari že odločala deželna finančna direkcija, ki je pristojna za povračilne procese po prvem povračilnem zakonu in da je bila v zadnji instanci ugotovljena njena nepristojnost, vsled česar se more proces vršiti samo na podlagi 3. povračilnega zakona pred okrajnim sodiščem, je bil in ostal sodnik gluh in nedostopen. Svoje zadržanje je skušal utemeljevati s trditvijo, da mu ni jasno, kdo sedaj upravlja premoženje Slovenskega šolskega društva. Pri tem se je zelo nelaskavo izrazil o zanesljivosti različnih avstrijskih uradov, ki da so mu dali tozadevno površne in nepreverjene informacije.

Odsotnostni kurator, višji deželni svetnik Wolte, ki ga je sodišče postavilo, da zastopa bivši nemški Landart, je med razpravo priznal svojo dolžnost, da vrne nasilno ugrabljeno premoženje lastniku.

Kljub temu je sodišče sklenilo, da bo omejilo razpravo na vprašanje svoje pristojnosti ali nepristojnosti. V to svrho bo klicalo bivšo in sedanjo prednico šolskih sester, ki imajo v Narodni šoli spet svojo gospodinjsko šolo, pred sodišče in ju zaslišalo. Od okrajnega glavarstva v Beljaku in deželne vlade v Celovcu pa bo zahtevalo pojasnilo o upravljanju premoženja Slovenskega šolskega društva pred in po letu 1945. Zato je bilo nadaljevanje procesa preloženo na nedoločen čas.

Vse torej kaže, da hočejo tudi povrnitev premoženja Slovenskega šolskega društva v Celovcu čimbolj zamotati in zavleči, kakor so prej zavlačevali in skušali preprečiti priznanje obstoja društva. Menda se iz izkušnje, da so se že enkrat osmešili, niso ničesar naučili. Slovensko šolsko društvo v Celovcu pa se bo znalo tudi za svoje uropano premoženje boriti enako vztrajno in uspešno, kakor se je borilo in si priborilo svoj obstoj. To pa, če bo potrebno in če bodo v Celovcu trmasti, vse do najvišje instance.

Nova vlada v Indiji

Indijski ministrski predsednik Pandit Nehru je o priliki prevzema oblasti s strani predsednika Rajenda Prasada s svojo vlado odstopil, takoj nato pa sestavil novo in javil imena članov. V novi vladi ni velikih sprememb. Nehru si je obdržal ministrstvo za zunanje zadeve.

Novi predsednik indijske republike Prasad je bil zaprisežen pred novim parlamentom. Ceremonijo je pozdravilo 31 topovskih salv. Nato je bil zaprisežen tudi podpredsednik republike. Novi predsednik indijske republike bo ostal na oblasti pet let.

Takoj po ceremoniji zaprisege se je pred palačo zbralo nad tisoč oseb z rdečimi zastavami in pričelo kričati: „Dajte nam jesti!" Demonstracijo so organizirale komunistična, socialistična in revolucionarna stranka.

Zadružne vasi za 10 milijonov ljudi v Indiji

Predsednik indijske vlade Nehru je sklical posebno konferenco gospodarskih strokovnjakov, na kateri bodo proučili probleme za uspešno rešitev vladnega programa o zgraditvi „zadružnih naselij". Po besedah predsednika vlade naj bi ta načrt, za katerega bodo poleg domačih sredstav porabili tudi okrog 50 milijonov dolarjev iz programa ameriške pomoči, spremenil lik indijske vasi in ustvaril možnosti za nadaljni gospodarski razvoj države.

Po predlogu indijske planske komisije bo vključenih v bodoča zadružna naselja blizu 10 milijonov ljudi. Zemlja v teh naseljih bo pripadala kmetijskim delavcem, vodstvo državnih tovarn bo v rokah izvoljenih delavskih in občinskih organizacij.

V prihodnjih treh letih bodo zgradili 300 zadružnih naselij.

Vsa Amerika v znamenju predstoječih prezidentskih volitev

Tako demokratski kot republikanski vodilni možje se za volilno kampanjo kažejo optimistične in „trdno upajo", da bodo zmagali.

Averell Harriman, član demokratske stranke, nekdanji šef za marshallovo pomoč, ki se poteguje za kandidaturo za predsedniške volitve, je izjavil, da se bosta pri septembrskih volitvah potegovala za predsedniško mesto on in general Eisenhower. Dodal je, da lahko potolče vsakega republikanskega kandidata vštevši Eisenhowerja. O Taftu je izjavil, da stališče, ki ga je ta zavzel v raznih vprašanjih, pomeni višek izolacionizma.

Glede svoje kandidature je dejal, da se je zanjo odločil, ker mu splošni položaj „narekuje, da prevzame skrb nad ameriškimi zadevami."

Pri republikancih pa gre prej ko slej oster predvolilni boj med Eisenhowerjem in Taftom. Senator Robert Taft računa na pripravljalne volitve v zapadni Virginiji, da bi povečal prednost pred Eisenhowerjem v tekmi za republikanskega kandidata. Pristaši Eisenhowerja pa upajo, da bo tudi njim uspelo dobiti kakšnega delegata. Na Rode Islandu in v Wyomingu je dobil Eisenhower deset delegatov, Taft pa šest do osem.

„United Press", računa, da ima Taft na svoji strani 348 delegatov za kongres, ki bo imenoval republikanskega kandidata za mesto predsednika ZDA, Eisenhower pa 319; 132 se jih še ni odločilo.

Prihodnje srečanje republikancev bo v Oregonu, kjer upa Eisenhower na vseh 18 delegatov in v severni Dakoti, kjer računa Taft na večino 14 delegatov.

Kdaj bo pri nas taka uredba?

Naslednja uredba je bila izdana v Kosovsko-Metohijski oblasti v Srbiji, dne 12. oktobra 1948 pod številko 74109/48. Objavljamo jo dobesedno:

Da bi pravilno funkcioniralo upravno poslovanje v Avtonomni Kosovsko-Metohijski oblasti, in na osnovi členov 14. in 106. Ustave Ljudske republike Srbije, je Oblastni izvršilni odbor Oblastnega ljudskega odbora za Avtonomno Kosovsko-Metohijsko oblast na svojem današnjem zasedanju sklenil sledečo

UREDBO

1. V upravnem poslovanju, pri ljudskih odborih na ozemlju Avtonomne Kosovsko-Metohijske oblasti in pri vseh ustanovah in podjetjih lahko vsak Šiptar izraža svoje želje, prošnje, pritožbe itd. v šiptarskem jeziku, tako pismeno kakor ustmeno.

2. Originalni predmeti in akti se morajo reševati v tistem jeziku, katerega je uporabila stranka. Šiptarjem se bodo izdajala potrdila, odločbe in podobno v šiptarskem jeziku. Prav tako je treba knjižiti prošnje, pritožbe in druge predmete in pismene vloge v delovodnike in ekspedicijske knjige v onem jeziku, v katerem so predmeti pisani.

3. Zapisniki zborov volilcev morajo biti vodeni v obeh jezikih, oziroma samo v šiptarskem jeziku, če žive na področju Krajevnega ljudskega odbora samo Šiptarji, ali v srbskem jeziku če bivajo v Ljudskem odboru samo Srbi. Zapisniki ljudskih odborov se morajo voditi v obeh jezikih.

4. Knjige in formularji na področju Avtonomne Kosovsko-Metohijske oblasti morajo biti tiskani v obeh jezikih.

Oblastni izvršilni odbor
Oblastnega ljudskega odbora za Avtonomno-Kosovsko-Metohijsko oblast

Sekretar Pavle Jovičević — Predsednik Fadilj Dodža

Morda bi bilo kaj takega prav tudi za Koroško? Ali bodo oblasti pri nas kdaj sklenile tako uredbo?

Ali preti atomska vojna?

Bivši republikanski svetovalec ameriškega notranjega ministrstva John Foster Dulles je izjavil, da se mnoge države mnogo manj boje sovjetske vojske kakor tega, da bi Zedinjene države povzročile atomsko vojsko. Dulles se je pritožil nad tem, da ni mogoče preprečevati mnenja, ki ga širi vojaštvo in po katerem sklepajo tujci, da namerava Amerika sprožiti brez premisleka atomsko vojno. Po njegovem mnenju imajo Združeni narodi velikansko odgovornost, toda malokdo verjame, da bi lahko ublažili naraščajoče napetosti med velikimi silami. „S tem kar smo doslej naredili," je zaključil, „se še nismo pošteno lotili glavnega problema, t. j. morebitnih nadaljnjih sovjetskih napadov na vseh področjih."

Jutri vsi na gostovanje ljubljanske drame!

Od številk se nam moti v glavi

Prvi, ki so v Avstriji začeli delati neke samovoljne račune in zaključke o narodnostnem stanju na Koroškem in se pri tem sklicevali na rezultate ljudskega štetja z dne 1. junija 1951, so bili nacisti, ki se skrivajo za „neodvisnim" dnevnikom „Salzburger Nachrichten". To je bilo že kmalu po ljudskem štetju, v času, ko še nihče drugi ni imel vpogleda v izid štetja. Zmagoslavno so takrat triumfirali, da je na Koroškem samo še 3000 Slovencev, vse ostalo pa je nemško, razen 20.000 vindišarjev, ki pa so pravzaprav tudi le neke sorte Nemci, samo da niso povedali ali jih smatarjo za nižjo ali za višjo sorto kakor same sebe. Hitler bi jih bil vsekakor štel med gnoj, z vsemi ostalimi Slovani vred. Tako daleč se seve modrijani v „Salzburger Nachrichten" niso upali „spozabiti". Pač pa so jim dale te izmišljene številke dobrodošel povod, da so lahko avstrijski, predvsem pa koroški javnosti, tu pa v prvi vrsti socialistom, solili pamet, da je škandal vzdrževati tem borim 3000 slovenskim šovinistom, tej neznatni manjšini na ljubo še dvojezične šole. Proč s slovenščino iz šol na Koroškem, to je bilo tisto, kamor je pes taco molil, z njim vred pa „neodvisni".

Nekoliko pozneje je SA-Standartenführer Steinacher na nekem zborovanju OeVP-jevskih veličin v Velikovcu precej skrivnostno namigoval na ljudsko štetje, iz česar se je dalo sklepati, da ni prav zadovoljen, da mu nekaj leži v želodcu in mu dela sive lase.

Potem pa dolgo vse tiho je bilo . . . dokler ni preteklo sredo zopet neki „neodvisni" dnevnik, tokrat graška „Kleine Zeitung", postregel javnosti z novimi številkami. Tu pa je stvar nekoliko drugače zasukana, kakor svojčas v bratski Salzburgerci. Dobesedno je zapisano: „Od okroglo 475.000 prebivalcev na Koroškem jih je okroglo 449.000, ki imajo nemščino za občevalni jezik, skoro 23.000 slovenščino, preostali pa druge jezike. V okraju Velikovec je od okroglo 40.000 prebivalcev po občevalnem jeziku 5258 čistih Slovencev, v okraju Celovec-dežela pa od 69.000 prebivalcev 3322. Najmanj čistih Slovencev, namreč samo 20, je v mestu Beljaku."

Samo mimogrede omenjamo, da je stvar okusa, če kdo šteje ljudi po tem, ali so čisti ali nečisti, posebno še, če ne pove ali ima v mislih čistost v pomenu šeste božje zapovedi kakor spovednik v spovednici ali pa zgolj telesno snago ali nesnago. Tudi tega „neodvisni" ne povedo, zakaj razlikujejo med čistimi in nečistimi samo pri Slovencih, kot da bi med nemško govorečim prebivalstvom ne bil včasih kdo tudi neumit ali kako drugače umazan. Če se prav spominjamo, števni komisarji niso imeli navodil, da bi pri štetju gledali na to, ali je kdo čist ali zamazan, ker bi bilo to zelo zamudno in težko točno ugotavljati, vsekakor težje kakor pa ugotovitev kdo je „neodvisen" in kdo odvisen ali pa recimo, kdo je **nacist** in kdo **nenacist.** Vemo pa, da so obstojala navodila — gospod namestnik okrajnega glavarja v Velikovcu, Mayerhofer, nam bo to morda lahko potrdil — da je treba slovensko govoreče ljudi šteti po možnosti tako kot bi govorili samo nemško, kvečjemu še „vindiš", skrbno pa se je treba izogibati in če treba tudi preprečiti, da bi si kdo na Koroškem domišljal, da govori slovensko. Saj taki so vendar samo v ljudski demokraciji za Karavankami!! In kvečjemu še „peščica Titovcev" tostran.

Toda glej, v „Kleine Zeitung" nič ne povedo, koliko so jih našteli „vindiš". Razen če so jih šteli med tiste 3000, o katerih pravijo, da govorijo druge jezike. Vsekakor trdijo, da jih govori 23.000 slovenščino, torej za 20.000 več, kakor so svojčas izračunali pri Salzburger Nachrichten, „vindiš" pa kar za 20.000 ali vsaj za 17.000 manj, če upoštevamo tisti „preostanek z drugimi jeziki". Neodvisni bratci, slabo ste se pomenili. Povzročili ste pravo babilonsko zmešnjavo. Ni čuda, ko pa živite vsak v drugi zasedbeni coni. Pa bi se bili pogovorili vsaj po telefonu, čeprav navmes pri cenzuri nekdo prisluškuje, ki pa je širokogruden, če je treba priškrniti Slovence.

Iz labirinta čudno nasprotujočih si številk smo iskali izhoda. Pa ga je težko najti. Pogledali smo še bežno v statistiko, ki jo je te dni objavil Avstrijski statistični centralni urad. In glej za zlomka, spet nove številke, ki pravijo, **da je na Koroškem 11.316 slovensko govorečih, 11.218 slovensko-nemško govorečih ter 19.561 nemško-slovensko govorečih prebivalcev. — Skupno torej 42.095.** Ljudi, ki imajo samo nemščino za občevalni jezik, navajajo 428.784, takih z drugimi in neznanimi jeziki pa 3.885. Tistih z „vindiš" jezikom nismo našli v rubriki te najnovejše uradne statistike. Najbrž jih še štejejo, ker se jim številke ne ujemajo.

Sam bog se spoznaj na te zmešane številke, mi se ne spoznamo več. Nam se od številk vrti v glavi. Šele ko nas bo omotica minila, se bomo lahko resneje posvetili stvari in malo prekontrolirali zapletene račune. Bojimo se namreč, da ste se vsi vkup — uračunali, čeprav že računate in žonglirate skoro leto dni.

Jugoslovanske češnje v Nemčijo in Avstrijo

Iz poročil je razvidno, da je Jugoslovanski aerotransport dal hercegovskim izvoznikom na razpolago dvoje prometnih letal, ki bosta odpeljali iz Mostara vsak dan zgodaj zjutraj po 3000 kg svežih češenj direktno v München in jih bodo münchenski trgovci lahko prodajali že po 9. uri zjutraj. Iz Hercegovine bodo poslali v Nemčijo kakih 60.000 kg zgodnjega sadja, dvakrat več kakor lani. Kakih 100 ton češenj pa bodo izvozile po železnici v Avstrijo in Nemčijo splošne kmetijske in kmečke delovne zadruge.

Tokio. — Slično kakor v Avstriji in Nemčiji delajo tudi na Japonskem oblastem velike preglavice številni otroci, ki imajo tuje vojake za očete. Sodijo, da je na Japonskem 200.000 takih otrok. Japonsko ministrstvo za zdravstvo je sporočilo, da bo ustanovilo posebno komisijo, ki bo proučevala to vprašanje.

Slovenski izseljenci bodo obiskali Jugoslavijo

Lani je Jugoslavijo obiskalo okoli 400 slovenskih izseljencev iz Amerike in nad 100 izseljencev iz Francije. Ko so se vrnili v svojo novo domovino, se je zanimanje za Jugoslavijo med izseljenci še povečalo. Takoj so se začele priprave za nove skupinske obiske in sedaj stalno pošiljajo nove prijave in pisma, v katerih izseljenci napovedujejo svoj prihod. Ker se je turistična sezona začela, se v Sloveniji pripravljajo, da bi bili izseljenci-obiskovalci čim bolje sprejeti in da bi njihovo bivanje v Jugoslaviji bilo čim lepše in koristnejše.

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani je v stalnem stiku z izseljenskimi organizacijami in poedinci po vsem svetu. Progresivne Slovenke iz Clevelanda so obvestile Matico, da bo v maju odpotovalo iz Amerike šest skupin obiskovalcev s skupnim številom 300 do 400 oseb. Prva skupina je odpotovala iz Amerike 6. maja z ladjo Liberte. Te obiske je pripravila organizacija progresivnih Slovenk.

Izseljenci iz Francije pišejo, da je po lanskem obisku v Jugoslaviji med njimi veliko zanimanja za letošnji skupni obisk v starem kraju. Zato so se že v februarju sestali v Metzu predstavniki večjih kolonij, v katerih živijo Slovenci, in začeli resne priprave za obisk. Doslej se je prijavilo okoli 800 oseb. Ta skupina obiskovalcev bo potovala v Ljubljano s posebnim vlakom 25. avgusta, in bo ostala v Jugoslaviji 21 dni. Med njimi je največ rudarjev.

Jugoslovansko društvo „Edinost" iz Holandije sporoča, da se pri njih pripravljajo za večji obisk tamkajšnjih Slovencev. Poleg tega se je prijavilo iz raznih držav več izseljencev, ki želijo potovati sami, nevezani na skupine. Letos bo verjetno obiskalo Jugoslavijo nad 1500 slovenskih izseljencev.

Ker so izseljenci zvedeli za lanske izlete, ki sta jih za obiskovalce organizirala „Putnik" in Slovenska izseljenska matica, se tudi v letošnjih prijavah v prvi vrsti zanimajo za izlete. Matica je s Putnikom že izdelala načrt za letošnje izlete in ga poslala slovenskim izseljenskim organizacijam. Tako bodo izseljenci lahko videli poleg svojih rodnih vasi in mest tudi druge najlepše kraje svoje rodne zemlje, kakor tudi nove tovarne in gradbišča, ki so zrastla s trudom delovnega ljudstva v novi Jugoslaviji.

V parlamentu se je zamajala koalicija

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na vsa ta odkritja, na vse te ostre napade s strani socialističnih poslancev OeVP nima nikagega pametnega odgovora. V svojem tisku samo jeclja nekaj o „najostrejšem protestu proti splošnemu obdolževanju korupcije", o „neodgovorni politični propagandi, ki je v stanu, da izpodkopava zaupanje prebivalstva v gospodarski in finančni razvoj," o tem, da tak način ni nič drugega kot „inflacionistična politika itd." V ostalem pa OeVP-jevsko poročanje o predmetni seji parlamenta, na kateri so vse tu nakazne stvari (in še nekaj več) prišle v javnost, močno sliči OeVP-jevskim in „gospodarskim" napadom na vicekanclerja Schärfa, ko je bil na obisku v ZDA in je tam verjetno pač namigaval na vse te stvari, saj so mu morale tedaj biti že znane, ker se tozadevna parlamentarna preiskava vleče že od leta 1949. Torej so avstrijski socialisti napravili dobro šahovsko potezo že tedaj, ko so poslali svojega šefa zelo verjetno, skoraj bi rekli brez dvoma, v zvezi s temi stvarmi in „nedostatki" okoli izkoriščanja Marshallove pomoči v Ameriko. Zvezni kancler Figl more s svojim sedanjim potovanjem (ob vsem zunanjem slavju okoli njegovega obiska) igrati le drugo violino in skušati, da za svojo OeVP popravi in reši, kar se popraviti in rešiti še da. Saj prizadeti krogi v svojem tisku že tožijo, češ da sodeč po pisanju ameriških časopisov ni bilo najpametneje objaviti poročilo parlamentarnega preiskovalnega odbora prav ob potovanju zveznega kanclerja. In res, zadnja poročila iz Washingtona pravijo, da je apeliral na ameriški kongres, naj (kljub vsem v parlamentu razodetim dogodkom — op. ur.) dovoli nadaljevanje ameriške gospodarske pomoči Avstriji (prej se je imenovala Marshallova pomoč).

Poslanec Weikhart je naštel nekaj značilnih primerov podkupovanja, pri katerih so celo uporabljali žensko zvitost neke madžarske baronice, ki je znala na svoj način priskrbeti nakaznice za nelegalno dobavo različnega blaga in Marshallove pomoči, s katerim so „gospodje" avstrijskih finančnih in gospodarskih ustanov delali donosne privatne kupčije. Posebna figura v vsej aferi je neki B r u n, ki je skušal podkupiti celo parlamentarni preiskovalni odbor in ga z vso vnemo ščiti predsednik Zvezne trgovske zbornice in zvezni predsednik OeVP, ing. R a a b.

Nič manj zanimiva ni bila druga debata, pred katero je socialistični poslanec dr. Pittermann kot poročevalec posebnega parlamentarnega odbora za preiskavo delovanja nekaterih avstrijskih bančnih in trgovsko-zborničnih zastopnikov v Ameriki obrazložil rezultate te preiskave. V debati sta nato poleg govornikov drugih frakcij sodelovala še socialistična poslanca P r o k s c h in W e i k h a r t, ki sta nenavadno ostro kritizirala korupcijo in profitarstvo v najodgovornejših gospodarskih krogih Avstrije, ki so imeli oziroma še imajo posla z akcijami Marshallovega plana. V vso afero so zapletene podržavljene avstrijske banke (deloma celo sama Nacionalna banka) in predvsem Zvezna trgovska zbornica oziroma visoki njeni funkcionarji. Vsakdo, ki se trudi in gara, da bi si pošteno prislužil vsakdanji kruh, tako piše v nekem članku socialistični časopis, mora zardeti od jeze, ko sliši razodetja o tej aferi z Marshallovo pomočjo Avstriji.

Simfonični orkester iz Vidma je gostoval v Celovcu

Koncert simfoničnega orkestra iz Vidma zadnji ponedeljek v Delavski zbornici v Celovcu je bil za vse poslušalce izredno doživetje. Pod taktirko mojstra Armanda la Rosa Parodia je nepričakovano močen orkester izvajal po vrsti Dvorakovo V. simfonijo „Iz Novega sveta", overturo k Rossinijevi operi „Semiramis", Španski capriccio Rimsky-Korsakova, Vittorijev preludij za godalni orkester, Schubertovo „Ave Maria" v priredbi Barrisona in overturo k Verdijevi operi „Moč usode". Vse skladbe, katerih nezgrešljiv uspeh pri publiki je davno preverjen in preizkušen, so tudi na tem koncertu zgrabile poslušalce, ki na žalost niso napolnile dvorane, kakor bi bilo pričakovati.

Zahvala za to kulturno prireditev gre kulturnemu uradu koroške deželne vlade, ki je to gostovanje organiziral v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Furlanijo. Ob uspešnem razvoju koroško-furlanskih kulturnih odnosov želimo, da bi kulturni urad koroške deželne vlade posvetil enako skrb tudi še bolj naravni kulturni izmenjavi med Koroško in sosedno Slovenijo.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Za proslavo 60-letnice rojstva maršala Tita 25. maja, bo dana v promet serija priložnostnih poštnih znamk. Serija obsega znamke po 15, 28 in 50 dinarjev.

London. — Pred več tedni se je tudi v Angliji pojavila slinavka in parkljevka, ki se širi s silovito naglico in je zajela že polovico dežele. Oblasti jo skušajo zajeziti z zasilnimi zakoli in s prepovedjo prevoza živine. Do konca aprila so morali zaklati že 11.000 govedi, 5600 ovac in nad 5800 svinj.

Frankfurt. — Na občinskih volitvah, ki so bile nedavno v Hessenu, je zmagala socialna demokratska stranka, ki je dobila 691 mest od skupno 1740. Po volitvah aprila 1948 je imela socialna demokratska stranka 629 mest.

New Delhi. — V Kalkuti je umrlo za kolero nad 500 oseb. Po uradnih izjavah zdravstvenih oblasti je to najtežja epidemija kolere v zadnjih petih letih. V sedmih dneh so našteli nad 150 novih primerov obolenj.

Dunaj. — V zimski sezoni 1951-52 je zaslužila Avstrija pri turističnem prometu 135,2 milijona šilingov v devizah. V primeri z lanskim prometom je navedeni znesek za 25.5 milijona šilingov večji.

Ljubljana. — Podpredsednik jugoslovanske vlade in minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj je bil minulo soboto operiran zaradi bolečin v križu, ki so posledica statičnih sprememb v hrbtenici po prestanih naporih.

Panama. — Minuli ponedeljek je plula 150.000 ladja skozi Panamski kanal, ki je bil dograjen pred 37 leti. Za uporabljanje kanala je uprava v tem času zaslužila že 637 milijonov dolarjev iz pristojbin, ki jih morajo plačati ladje, ki plovejo skozi Panamski kanal.

Ponovna napetost v Tuniziji

Ker so se v zadnjih dneh pripetili spet številni incidenti, v Tunizija pričakujejo, da bo znova proklamirano izjemno stanje. Francoski generalni rezident je ultimativno zahteval od tuniškega vladarja (beja), naj takoj proglasi izjemno stanje. Neko slično zahtevo je tuniški bej zadnjo sredo baje odklonil in so ga francoske oblasti zaradi tega postavile pod hišni zapor. Tuniške straže pred bejevo palačo so zamenjale straže francoskih kolonialnih čet.

Pol sveta životari v revščini

Socialni odbor Združenih narodov je te dni objavil poročilo o življenjskih pogojih v svetu. V poročilu je rečeno, da živi polovica prebivalstva sveta, ki šteje trenutno približno 2400 milijonov ljudi, v nepovoljnih stanovanjskih razmerah, brez zadostne hrane, v nevednosti in slabih zdravstvenih pogojih.

Svetovna proizvodnja živil se je v primeri s predvojno zmanjšala za 6 odstotkov. V poročilu je izraženo mnenje, da je z uvedbo modernih pridelovalnih načinov v kmetijstvu in s pritegnitvijo še ne obdelanih predelov zemlje mogoče povečati proizvodnjo živil.

Glede stanovanj je položaj povsod težak. V gospodarsko zaostalih deželah ima slaba stanovanja 150 milijonov družin, v industrijskih državah pa je še 30 milijonov stanovanj premalo. Stanovanjske potrebe v Evropi bi bilo mogoče kriti šele v 22 letih, in še to le tedaj, če bi bila zmogljivost zidanja dvakrat tolika kakor pred vojno. Samo za dosego predvojnega stanja bi bilo treba v 17 evropskih državah, ki jih upošteva poročilo OZN, zgraditi tri milijone novih stanovanj, 11 milijonov stanovanj pa je potrebnih namesto sedanjih nezdravih in težko poškodovanih. Reševanje stanovanjskega vprašanja ovirajo visoke najemnine, ki jih povprečne delavske družine v Evropi niso v stanu plačevati.

Na področju zdravstva ugotavlja poročilo ogromne žrtve, ki jih povzročajo množične bolezni, med katerimi je najbolj razširjena malarija, ki terja 300 milijonov bolnikov in 3 milijone mrtvih na leto. Za malarijo sta najbolj močno razširjeni tuberkuloza in sifilis.

O narodnem dohodku je v poročilu navedeno, da je zelo neenakomeren v posameznih državah in predelih sveta. Na Severno Ameriko odpade 45 odstotkov svetovnega dohodka, čeprav nima niti celih 10 odstotkov vsega prebivalstva sveta. Evropa s Sovjetsko zvezo, kjer živi četrtina vsega prebivalstva sveta, ima 40 odstotkov svetovnega dohodka. Na Azijo z največjim deležem prebivalstva sveta odpade le 11 odstotkov svetovnega dohodka, na Afriko 3 odstotki, na Južno Ameriko pa 5 odstotkov.

KOLEDAR

Sobota, 17. maj: Bruno
Nedelja, 18. maj: Erik
Ponedeljek, 19. maj: Peter Celestin
Torek, 20. maj: Bernardin Sienski.

SPOMINSKI DNEVI

17. 5. 1478 — Večji upor slovenskih kmetov na Koroškem.
18. 5. 1861 — Rojen slikar Ferdo Fesel.
19. 5. 1869 — Rojen v Kamniku pesnik in dramatik Anton Medved.
20. 5. 1516 — Umrl znameniti pomorščak Krištof Kolumb, ki je 1492 odkril Ameriko — 1851 Umrl v Zagrebu ilirski pesnik Stanko Vraz.

KOTMARA VES

Preteklo nedeljo popoldne nam je naše Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ priredilo res lepo kulturno prireditev. Številni udeleženci, ki so napolnili prostor pri Plajerju so prirediteljem prav hvaležni za užitka polni popoldan, ki je vse za urice sprostil vsakdanjih skrbi in jih dvignil iz povprečne vsakdanjosti v svet domače slovenske umetnosti. Naši podjetni prosvetaši so naštudirali Finžgarjevo dramo „Veriga“, ki ponazoruje življenje na vasi, kakršno se ponekod dogaja in ne vodi k dobremu. Prepiri za malenkosti, v tem primeru za staro obrabljeno žlajdro, verigo, vodijo k medsebojnemu sovraštvu, ki zagrenjuje življenje in kali lepo soseško sožitje. Sovraštvo gre do skrajnih mej in na vprašanje, kaj je važnejše mir in ljubezen na vasi ali zadoščenje, da bi obveljala trma zakrknjenih src, ne znajo ločiti bistveno od nebistvenega. Tak primer je Finžgar pokazal v svoji realistični drami „Veriga“.

Učinek igre na gledalce je bil globok, ker so igrali zelo dobro vsi brez izjeme, pa naj si je to Mihej, Foltej, Giti ali Tinca ali pa ostali. Vsem velja najboljše priznanje, posebno pa požrtvovalni režiserki Krznarjevi mami, ki je

Preteklo leto so prepeljali 19.310 oseb z rešilnimi avtomobili.
Prispevaj za Rdeči križ!

vložila v režijo ves svoj trud in sposobnost. Če upoštevamo, da je Krznarjeva mama mati in gospodinja, ki je čez glavo zaposlena s poklicnim delom, jo lahko postavimo vsem za zgled, ko je iz predanosti do naše skupne stvari prihajala vsak teden po dvakrat s Plešivca in imela vaje ter igralce dobro izvežbala.

Za nameček, za smeh in razvedrilo, so dodali še enodejanko „Kdo je gospodar v hiši,“

Ne smemo pa pozabiti omeniti, da nas je tudi domači mešani in moški pevski zbor navdušil z izborno zapetimi pevskimi vložki naših vedno lepih pesmi, ki so jih ljudje hoteli še in še slišati. Odlično se je izkazal naš spretni pevovodja Lojzek, ki mu velja tudi vse priznanje in naša zahvala.

Skratka, bil je lep popoldan, ljudje so bili zadovoljni in hvaležni in to naj bo vzpodbuda igralcem in pevcem, da nas prav kmalu in čim večkrat povabijo spet na tako lepe domače in slovenske prireditve.

Pri Kuharju ob Dravi

(DROBTINICE IZ NARODNE ZGODOVINE V ŠMARJETI V ROŽU)

Tovariš-rojak iz Ljubljane me je nedavno v daljšem pismu s prijazno, seveda subjektivno ugotovitvijo vzpodbujal, češ, Vaši popotni zapiski iz Koroške so zgodovinskega pomena. Tako hudo menda ne bo in v zgodovino bežne moje črtice menda le še ne spadajo, zanimajo pa mogoče naš starejši (in deloma tudi mlajši) rod, kateremu današnje izredno trdo življenje na naših malih kmetijah in neizrecno nagli tok časa že dogodke izza dveh, treh desetletij kaj kmalu odplove v večno pozabljenje ali pa jih izmaliči v medle slike in nejasne predstave o naši, razmeroma še svetlejši preteklosti na Koroškem.

*

Te misli me navdajajo, ko se danes sončnega nedeljskega jutra vozarim s kolesom ob južnem bregu Drave. Iz Kočuhe mimo Dul v Trebljenje, stalno ob deroči in peneči se reki, vštric visoke grozeče sive navpične Brodnikove skalnate stene onstran vode in vštric Podgrada pod Radišami in Medgorjem. Pri Kuharju v Trebljenju imam opraviti. Čeprav sem z gospodarjem še v daljšem sorodu, vendar že menda več kot štiri desetletij nisem bil tu.

„Moških ne boš našel doma, so vsi pri maši,“ meni tehnični vodja Kropfičeve elektrarne ob Dravi, ki se lagodno sprehaja s sinčkom v senčnem logu ob reki. „Bom pa počakal,“ si mislim.

S precej mešanimi občutki in skoraj boječe, boječ se prikritih in neprikritih očitkov zaradi nehotene moje nezvestobe sorodni hiši in domači grudi, vstopim pri Kuharju v vežo. „Te itak ne bo poznala, mlada gospodinja,“ si mislim. Toda na moje veliko prijetno presenečenje me pozdravi ona, stopajoča z otrokoma iz kuhinje — bilo je ravno na materinski dan! — tako prisrčno, da sem se otresel namah prvotne plahosti in sem bil zopet čisto domač med domačimi. Gospodarja ni doma, ker ima kot predsednik opraviti v naši zadružni hranilnici v Šmarjeti, toda doma so stric, ki je že več tednov prikovan na bolniško postelj. „Tudi prav,“ si mislim, „že dolgo nisem pokramljal z njim, že dolgo se nisem menil z našim Kuharjevim stricem, ki je nekoč, že delj kot pred štirimi desetletji, takrat menda še ne v polni zavesti velike dalekosežnosti svojega, iz golega idealizma izvršenega dela, neposredno tako globoko vplival na slovensko narodno življenje v Šmarjeti.

*

Po vplivu našega takratnega narodnega žarišča (malega Beograda, so rekli Borovljani!) na Trati pri Glinjah (s tamburaškim društvom, Sokolom in neštetimi drugimi narodnimi društvi), po prizadevanju Ravnikovih, Cingeljcevih, Fricovih in Knjižnikovih na Trati in v Glinjah ter s poznejšim sodelovanjem nepozabnega, tako širokogrudnega šmarješkega župnika Hraba (rojenega Čeha), ustanovitelja hranilnice, so takrat osnovali pri Čopiču v Šmarjeti „Čitalnico“. Le-ta je samo z izposojevanjem dobrega narodnega čtiva vzgojila v narodnem duhu cel tedanji šmarješki naraščaj. In marsikateri od najvidnejših naših narodnih predstavnikov v občini in v slovenski javnosti na Koroškem je črpal narodnega duha in zavednosti ter srčne kulture iz te — čitalnice. Urejeval pa jo je Čopičev Folt, sedanji Kuharjev stric. Pomagali so mu naravno nešteti naši, kot skala trdni narodni stebri, kakor Jančičevi sinovi in Butejevi v Trebljinjah, Boltejevi, Šušterjevi in Strugarjevi v Dolnji vesi in končno mladi, že davno, davno, vse prezgodaj preminuli, naravnost revolucionarno razgibani mladi Kuhar, oče sedanjega gospodarja na Kuharjevem. Foltej mu je tudi bilo ime.

*

Povsod na Koroškem, kjer ni bilo narodno zavedne inteligence, ki bi bila sposobna ali voljna voditi ljudstvo na kulturnem in gospodarskem polju, tudi ni bilo pravega narodnega življenja. Tako tudi v Šmarjeti. Kot svetla zvezda na jasnem nebu se je vendar tedaj poleg Čopičeve hiše pojavila v našem narodnem življenju mlada sila, ki bi bila brez dvoma preoblikovala vse kulturno življenje v občini. Bil je to takratni mladi Kuhar, Kuharjev Foltej. Stopal je v javnost s predavanji in govori (za takratni še manj šolani čas velika stvar!) ter s klenimi podlistki v „Miru“, od katerih mi je eden o pravljičnem zakladu izpod Macna še danes prav živo v spominu.

Nenadna smrt je vendar neusmiljeno pretrgala nit življenja temu mlademu, nadarjenemu in tako delavnemu človeku, staremu menda še ne triindvajset let. In Šmarjeta je legla ž njim v prosvetno spanje, iz katerega se nikdar več ni dvignila, čeprav se je v času med zadnjima vojnama narodnopolitično predvsem po osebni zaslugi Križnikovih prav odlično postavila. Toda pravi duhovni in prosvetni narodni temelji, katere je tako nadebudno začel graditi Kuhar, so manjkali in je zato tudi vsa narodna zavednost in narodno življenje več ali manj zbledelo, čim je zadnja hitlerjeva vojna presekala z izseljevanjem in drugimi materialnimi, še bolj pa z duhovnimi nasilji vso dotedanjo tako nadebudno slovensko gospodarsko-politično dejavnost v Šmarjeti.

*

Vse to pretreseva s starim Kuharjevim stricem in obujava spomine ob zlatem hruševcu, katerega v Trebljinju nikdar ni manjkalo. Med tem pride bolnika obiskat tudi par sosedov, s katerimi obrnemo razgovor predvsem na sedanji izredno trdi, ja naravnost suženjski položaj našega malega in srednjega kmeta. Dočim si preje za kilo, dve sladkorja ali za ceno deset, dvajset litrov mleka lahko dnevno plačal obrtnika, moraš danes dati za isto delo deset kil sladkorja ali sto litrov mleka. In za izvršena težka poljska dela z vprežno živino pri raznih podeželskih obrtnikih in delavcih, le-ti ali njih družine ne izvršijo niti petino onega kot nekoč. Ni jim treba delati na polju, ni jim treba pomagati, ker pač vsi posredno ali neposredno „vlečejo“.

Z vsem srcem pozdravljajo naši gospodarji socialne pridobitve današnjega časa, rente, brezposelne podpore, brezplačno zdravniško oskrbo in podobno, toda poleg tega država ne bi smela dopustiti, da kmet propada. In tudi krasni Kuharjev

(Nadaljevanje na 4. strani)

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Odkar imamo pri nas motorno sadno brizgalko in ustanovljeno sadjarsko društvo zajema naš delokrog vedno večji obseg. Ne bi bilo napačno, če bi imenu sadjarskega društva dodali tudi še naslov poljedelsko društvo. Dolga zima in kratka pomlad nam ni dopuščala, da bi mogli z eno samo sadno škropilnico odhiteti v vse naše vasi in tako ustreči vsem članom. Zato pa škropilnico sedaj tem bolj izrabljamo, ker je porabna tudi za zatiranje plevela po njivah, predvsem za zatiranje osca, divje redkvice, repe, francoske trave itd. V nedeljo smo imeli prvo takšno poskusno škropljenje s tako imenovanim „dikopurjem“ in sicer pri kmetu Črnku na Bistrici. Na ha polja zadostuje en sam kg tega škropila, da uničiš ves plevel po žitih, ki ga je letos prav dosti. Upamo samo, da bomo obvarovani vsaj pred krompirjevim hroščem, ki se približuje tudi našim krajem in grozi uničiti ta naš najglavnejši pridelek.

SPENDIRJEVA MAMA UMRLA

Sprejeli smo žalostno vest, da je umrla Spendirjeva mama v Št. Ilju. Pogreb je bil včeraj dopoldne. Žalostnim preostalim naše iskreno sožalje!

KONCERT ZDRUŽENIH MOŠKIH IN MEŠANIH PEVSKIH ZBOROV

Ob gostovanju Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane, ki bo jutri, v nedeljo, dne 18. maja 1952, v Mestnem gledališču v Celovcu s Kreftovo dramo „Krajnski komedijanti“, bo tudi koncert združenih moških in mešanih pevskih zborov Slovenskih prosvetnih društev.

Sodelovali bodo naslednji pevski zbori:

Moški zbori: Brnca, Škofiče-Loga ves, Št. Janž v R., Borovlje, Radiše, Št. Vid v Podjuni, Pliberk, Hodiše; mešani zbori: Škofiče, Hodiše, Kotmara ves, Bilčovs in Radiše.

Koncert bo ob 9.00 uri dopoldne pred nastopom gostov iz Ljubljane.

WELZ — „VZOREN“ GOSPODAR NA BISTRICI PRI PLIBERKU

Ne odpiramo radi še nezaceljenih ran minule svetovne pomorije in gospostva nacifašizma, toda na žalost, kjer gre za skupno škodo občine in tudi države same, ne moremo molčati in opozarjamo javnost na značilen primer „vzornega gospodarstva“ v naši vasi.

Bližnja in daljna okolica pozna Svečovo posestvo na Bistrici. Na nam nerazumljiv način je to lepo posestvo ob prihodu Hitlerja v Avstrijo pograbil bivši SS-Standartenführer Sepp Welz in je na posestvu še danes, čeprav je, kakor pravijo, kmetija last države. Welz je na posestvu samo nekakšen upravnik. Naj bo tako ali tako, ali eno je, kar ve vsak vaščan, kako se na posestvu dela, kako se zanemarja in uničuje nepremični in premični inventar in je zanimivo, da so odgovorne osebe za vse to slepe in gluhe.

Navajamo le nekaj drobtinic, ki dovolj zgovorno pričajo o naravnost brezvestnem uničevanju tega posestva. Na prostem, pod milim nebom brez strehe, so razmetani dragoceni stroji, ki jih uničuje zob časa. Na strehi manjka opeke in dež lije skozi odprtine ter uničuje poslopje, predvsem na centrali, kjer je že vse tramovje gnilo. Perucijeva žaga, na kateri je streho potlačil sneg, je še vedno v istem stanju, kakor ga je zapustila ta elementarna katastrofa. In vrhu tega seka Welz les na žive in mrtve, samo kam pride izkupiček, je vprašanje.

Kakor rečeno, je to le odlomek vzornega Welzovega gospodarstva, ki ga vsakdo vidi na prvi pogled. Vprašujemo se, če je Svečevo posestvo res državno ali pa še vedno v rokah proslulega nacističnega veljaka bivšega SS-Standartenführerja in kje je oblast in odgovorne osebe, ki trpijo, milo rečeno, takšno zlonamerno uničevanje ljudskega premoženja.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

VABILO

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah, bo priredilo v nedeljo, dne 25. maja 1952, ob 14.00 uri v **Narodnem domu** igro:

„ZVESTOBA“

Vabljeni vsi!

JUŠ KOZAK:

Beli mecesen

1

Tedaj se je spomnila, kako se je nekoč na žegnanju pred cerkvijo zamaknil. Takrat je bil bled v lice, še bolj suh, kakor bi ga ne bilo. Le oči je imel tako vedre. „Mati, glejte mater božjo, nad tistimi smrekami, z nogami se dotika vršičkov,“ je dejal in trenil z očmi. Pogledala je v žarko sonce nad gozdom, ničesar ni videla. Prestrašila se je. Tako je bil bel kot sneg. Tega ne more pozabiti. Kakor da je v druge rodila.

Zašumelo je v travi, zdrznila se je. Pred njo je stal Martin.

„Jezus, ti si!“

Pogledat sem prišel, mati, kje je oče?“

Starka ni mogla do besede. „Moj bog, moj bog, nič te ni!“

Šla je z njim v hišo, kjer se oče niti ozrl ni. Sin je sedel k peči in gledal na mater, povešajočo poglede. Slutila je in čutila, kako se med onima plete tihi pogovor. Zdaj pa zdaj bo oče vzkipel.

Bos je pogledal sina in se obrnil od njega. „Kosimo, tebe ni od nikoder.“

„Lučovnikovega smo prinesli v dolino. Pod Konjem se je ubil.“

„Letos te še nisem videl na njivi.“

„Menda res ne.“

Stari se je nenadoma okrenil: „Kako praviš?“

„V planino pojdem, na jesen pridem doli.“

„V jeseni bodo moja vrata na Trati zaprta!“

Martin je vstal.

Oče je nadaljeval s sovražnim glasom: „Tebi naj Smrekarjeva postilja.“

„Kam merite, oče,“

„Nikamor ne merim. Rekel sem. Če nimaš ušes, ti povem še enkrat. Rajši imam psa pri mizi, kot tebe!“

Martin je stopil k vratom. „Lahko noč, mati!“

„Sin!“ je zarohnel Bosov. Z odprtimi očmi se je vsesal vanj: „Prestopil ga boš, nazaj te ne bo!“

„Kakor hočete!“ Martin se je pripognil med vrati.

Oče pa je s strašnim pogledom gledal v vrata. Mati je tiho ihtela. Očetove besede so jo mrzlo pretresale.

„Če si pravičen, ga udari, da ne bo mogel ne živeti, ne umreti!“

Molče je nato odšel v izbo. Obrnjen v zid je šepetal: „Trata in jaz sva ga preklela!“

Težko je vzdihnila mati in uprla oči v Križanega: „Moje molitve nisi uslišal. Stoj mu ob strani.“

*

Kresnice so utonile v ljubezni, ko je Martin stopal po mehki travi. Namenil se je proti hribu, lagotno počivajočem na zemlji. Obstal je. Pred njim se je smejal v luči zvezd majhen mož.

„Martin, trava raste!“

„Seveda raste, Revež! Kam pa ti?“

„Trava raste, Martin,“ je ponavljal oni in še govoril z očmi.

„Po Lučovnikovega smo šli.“

„Dokler bo rastla trava, bodo ljudje plezali.“

„Lepo je plezal. Pastir mi je pravil. Pod Rdečo pečjo mu je zmanjkalo opore. Glava mu je odletela, tako je padel.“

„Nisem utegnil, rad bi ga bil šel pogledat. Lučovnikov je bil dober fant. Korajžen, da ga ne poznam takega. Tebi je zapisal gamze in smrt.“

„Tiho bodi!“ je posvaril Martin in se previdno ozrl.

„Trava raste in sliši, imaš prav!“ se je smehljal Revež. „Kam si se namenil?“

„K tebi, doma smo se udarili. Kaj hočeš, mene ne zdrži na Trati, ne morem pomagati.“

„Pojdi z mano. K Balantu grem.“

Martin je bil pri volji.

Skozi nizko sadno drevje so mežikala okna krčme. „Čaka me!“ Vstopila sta v prazno izbo.

Za mizo je sedel Balant. Debela roka je ležala na mizi, sršeče je upiral oči v vrata. Mežikal je v luči, ki je oblivala glavo, podobno zgneteni kepi ilovice. Čelo se je izgubljalo preko temena v mesnatem vratu. Nad širokimi, živordečimi lici so tonile male oči.

„Kje pa hodiš, antikrist. A?“

„Kako je, Balant?“

„Kaj? Kaj,“ Kri mu je cvetela v licih, težko je sopel. „Stiska me v križu. Duši me. Tebe pa ni. Si prinesel rože?“

„Sem,“ se je smehljal Revež.

„Pijače pa ne dobiš, antikrist, ne dobiš, ne dam.“ Navidezno se je trl od jeze.

„Boš pa meni dal,“ se je vmešal Martin.

„Tebi? Šent! Koroška dežela! Tebi še manj. Sin, ki se krega z očetom, ne bo pil pod mojo streho. Priduševavec si!“

Revež ga je poznal in čakal dokler je oni razsajal: „V pošteni krčmi pa taki antikristi, šenta! Vse pomečem na cesto.“ Nato je utihnil in predirljivo gledal v Reveža.

„A? Srebro si zmenjal?“ je govoril tiho.

„Nekaj sem zmenjal.“ Pristopil in mu je izročil vrečico s srebrnim denarjem.

„Čakaj, preštejem. Ogoljufal si me —.“ Toda obličje se mu je zjasnilo. Vse gubice so izginile v široki ploskvi. Celo ostra zareza med čelom in nosom je splahnila.

„Booš? Mastike, A?“ Izvlekel je iz notranjega žepa steklenico.

„Pij! To so zdravila.“ Še je kričal: „Vina, vina!“ Razbijal je po mizi, dokler ni prišla dekla in smeje natočila.

„Še meni!“ je vpil, „danes je god moje žene.“

Revež je dregnil Martina: „Kadar se hoče napiti, je god njegove žene!“

„Šenta! Tak svet, kakršen je. Nič drugega ne delajo, samo pridušajo se. S hudičem se bratijo. Nobena ženska ni varna. Šent!“

„Pa goljufajo!“ je pristavil Revež.

Pri Kuharju ob Dravi

(Nadaljevanje s 3. strani)

dom se zamore vzdržati le, ker že leto za letom seka les (dokler ga je še kaj!) in jemlje iz zlate rezerve, iz katere bi smela črpati kmetija le (če bi obstojali za naše kmečko gospodarstvo normalni in znosljivi časi!) v največji sili ali v primeru kake velike nesreče pri hiši.

„Da, težko bo tedaj na svetu, ko bo klobuk najboljša streha nad tvojo glavo in ko se bo pravica za durmi jokala, krivica pa za mizo sedela,“ ponavlja nekdo od navzočih staro prerokovanje.

*

Na palico oprt me spremi stric iz hiše na pot oziroma cesto proti Dulam in Borovljam. Ko se začudim sedanji širini kolovoza in ko ugotavljam, da je ob poti stoječa tiha, zidana kapelica še enaka kakršna je bila pred štiridesetimi leti, se blagi, dobri spremljevalec opre na svojo leseno oporo in v njegovih očeh namah zaživi:

„Vidite, ta pot ni nova; starodavna je. In pred sto-, dvestoletji je tod vodila iz Borovnice (Frajbaha) glavna prometna cesta, po kateri so vozili k Dravi (glavni prometni žili v deželi, kajti železnice takrat še ni bilo!) jeklo in jeklene plošče, ki so jih nekoč izdelovali na veliko v tako živahni industriji v Frajbahu pod Obirjem. Danes o železni industriji v Borovnici ni duha ne sluha več, razven par na pol praznih, kasarnam podobnih hiš in podrtin, dočim so morale naše kmečke domačije kljub najslabšim časom in vsem gospodarskim krizam le obstati in se ohraniti.“

In iz davne preteklosti stopi tudi tedaj pred naše duhovne oči danes že skoraj legendarni stari Petric (Boštej), ki je bil tudi na Kuharjevini rojen in ki je z izredno pridnostjo in podjetnostjo zgradil takrat nešteto za takratni čas naravnost revolucionarnih stavb, kot prvo enonadstropno hišo na Kočuhi, prvo ljudsko šolo v Šmarjeti itd. ter je zasnoval tudi „brod“ čez Dravo pri Kuharju in cesto v Podgrad in v Celovec. In spomni se tedaj stric še časov, ko so povsod doma izdelovali pivo, močno in več ali manj prijetno pijačo, ki je enega od starih Kuharjev tako zelo omamila, da je v tedanji edini gostilni na Kočuhi, pri Jirhu, zapravil štiri gozdne parcele. „Vendar je bilo vse življenje na kmetih tedaj,“ preide stric zopet v novejšo polpreteklost, „neprimerno prijetneje in prisrčneje. Drug drugemu smo radi pomagali v pravem tovarištvu ne da bi za vsak korak, ki smo ga izvršili kot pomoč v soseščini, zahtevali, kot se to dogaja danes, šilinge.“ In menda bi nanizal spremljevalec še več takih in podrobnejših spominov, če naju ne bi prekinil sedanji gospodar s Kuharjevine, Mirko, ki se je vračal domov od nedeljskega dela v posojilnici.

Dve leti težkega službovanja v partizanski edinici nekje na Hrvaškem ali v Dalmaciji za časa zadnje vojne so pustile na njegovem obrazu in zdravju, kakor mnogim drugim, vidne posledice.

Glasnejše klokotanje in šumenje Drave, ki od časa do časa prav divje zabuči ob skalnatem bregu, nas opozori, da prihaja drugo vreme in nas opomni, da se moramo končno razstati, čeprav bi še prav radi kramljali in se pomenkovali, kramljali in preudarjali, kako in kaj bomo še storili, da bomo lažje obstali, obstali narodno in — gospodarsko.

France Vernik

POSLOVNI ČASI V SREDAH PRED PRAZNIKI

Urad koroške deželne vlade je izdal izjemno dovoljenje, da bodo trgovine v sredo pred praznikom dne 21. maja (Vnebohod) in v sredo pred praznikom 11. junija (Telovo) tudi popoldne odprte. Trgovski namščenci imajo pravico na doplačilo za nadure.

Jadran – čudovita letovišča

Malo je na svetu področij, ki bi imela tako odlične pogoje za razvoj turizma, kot jih ima Dalmacija. Čudoviti kraji, Jadransko morje, folklorne in zgodovinske zanimivosti ter končno tik ob morju visoke gore, ustvarjajo iz jadranske obale eno izmed najlepših in najbolj privlačnih dežel na svetu.

Vse te lepote združene z modernimi hoteli, dobro oskrbo in ostalimi umetnimi napravami so že v prejšnjih desetletjih pritegovale na desettisoče tujcev in domačinov, da so preživeli poletne mesece ob jadranski obali.

Pred vojno je bilo v turističnih krajih na razpolago 15.200 letoviščarjem namenjenih postelj. Vojna je tudi to živahno rastočo in donosno dejavnost skoro docela uničila. V prvem povojnem letu je bilo na razpolago še komaj kakih 550 postelj, pa še te so imele le najnujnejše perilo, kaj šele da bi bil na razpolago ves ostali za turizem potrebni komfort.

Po vojni se je turizem pričel prav hitro obnavljati. Sprva so prihajali na jadransko obalo skoraj izključno samo Jugoslovani, pozneje pa se je dotok inozemskih turistov iz leta v leto večal.

1950. leta se je število vseh nočnin povečalo na 2,800.000, medtem ko jih je bilo 1938. leta zabeleženo le 1,200.000.

Število nočnin je sicer že preseglo predvojno število, vendar število inozemskih gostov, ki prinašajo devize in največ zaslužka, še ni doseglo predvojne številke.

Veliko zanimanje, ki vlada v tujini za Jugoslavijo ter odlična postrežba, zelo zmerne cene in vse ugodnosti pa pripomorejo, da se tudi število inozemcev iz leta v leto močno veča.

Za tujce sta še vedno najbolj privlačni dve osrednji turistični točki, to je Dubrovnik in Opatija.

Opatija je za tujski promet najbolje opremljena. Njenih 10 km prekrasno urejenih parkov, čudoviti hoteli, plaža, mednarodno teniško igrišče in bližina gora, vse ji daje čudovite pogoje za lep in prijeten oddih.

Že lani so bili številni gosti izredno zadovoljni s postrežbo, pa tudi s cenami v najlepših opatijskih hotelih. Francozi pravijo, da so na pr. cene v hotelu Kvarner, ki prav nič ne zaostaja za najluksusnejšimi hoteli ob Modri obali mnogo, mnogo nižje.

Že lani je ta hotel le s težavo sprejel vse goste, letos pa jih bo verjetno še težje. V aprilu je bil ta hotel več ali manj zaseden. Dosedaj je prišlo 111 Angležev in Amerikancev in od tega jih je 70 odst. rezerviralo sobe za junij ali september. Isto je napravilo 51 Avstrijcev, ki so si prišli najprej ogledat, kakšna je toliko proslavljena Opatija. Poleg tega so avstrijske turistične družbe že rezervirale 900 postelj za Avstrijo, francoske 200 in angleške 100.

Številne pogodbe za večje kolektivne obiske so pa še vedno predmet razgovorov in je prav verjetno, da ne bo mogel ta hotel in tudi ostali, sprejeti vseh gostov.

To je tudi razumljivo. Upoštevati namreč moramo ne samo čudovito lego mesta, naravnost razkošno opremo hotela, (neki Anglež je samo za kristalne lestence ponujal 180.000 funtov šterlingov), temveč tudi izredno postrežbo in pozornost uprave ter osebja.

Slučajno smo bili priča takemu, sicer malenkostnemu, toda zelo značilnemu prijetnemu odnosu direktorja tega hotela do gostov. Direktor je povsem slučajno ugotovil, da ima eden izmed gostov, član večje družbe, rojstni dan. Direkcija mu je pri večerji prinesla na mizo veliko torto s 25 prižganimi svečami.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 17. maj:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.45 Znanilci luči: Fran Erjavec — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.15 Mesto in dežela — z roko v roki — 14.30 Želi si kaj! — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 16.15 Dunajske melodije nekdaj in zdaj — 18.30 Koncertna ura — 20.15 Športna poročila.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 18. maj:

6.00 Pester glasbeni spored — 8.15 Lahka glasba — 10.00 Revija pevskih zborov SKUD — 11.00 Od pravljice do pravljice — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 13.10 Želeli ste — poslušajte! — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.40 Skladbe za harmoniko — 17.00 Promenadni koncert — 18.15 Slovenske narodne za ples in razvedrilo — 19.10 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 19.30 Igrajo mali plesni ansambli — 19.15 Smetana: Prodana nevesta — opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 19. maj:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 Pesmi slovenskih skladateljev — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Jezikovni pogovori — 14.00 Pregled knjižnega trga — 14.10 Od melodije do melodije — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.30 Polke in valčki — 18.40 Narodne in umetne pesmi poje komorni zbor Studia Maribor — 19.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 19.40 Zabavna glasba.

Torek, 20. maj:

5.00 Pester glasbeni spored — 6.05 Gospodinjski nasveti — 11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike, vmes pester glasbeni spored — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Mali koncert lahke glasbe — 19.00 Notranje-politična oddaja — 19.40 Zabavna glasba — 20.00 Juriš na sremsko bojišče — oddaja ob dnevu jugoslovanskega vojnega letalstva — 20.20 Želeli ste — poslušajte! — 21.00 Kulturni pregled.

„Pa goljufajo. Danes jim gosposka zgled daje. — Ho, kobilo sem kupil danes, živalca vsa se trese! Punca!“

Dekle se je zopet prikazalo. „Pokliči hlapca!“ — „Kobilo naj prižene!“

Martin se je smejal, ko mu je Revež šepetal: „Ta kobila je že deseta, kar se poznava.“

Medtem je pripeljal hlapec žival, ki je zbegana obstala sredi prostorne izbe.

„A? A? Jo vidiš?“

„Oče, slepa je.“

„Kaaaj? Norec, norec. Pokaži ji palico, pa boš videl. Šenta, slepa!“

„Saj res, oče. Pomežiknila je!“

„Ven! Ven! Kobilo v hlev! Še urekel bi mi jo, antikrist! Sem pijačo, ne bo pil, spaka! Ponoči se s hudičem meniš pred hišo, pravijo. Ven iz poštene krčme!“

Revež se je smejal in sedel nazaj.

Počasi se je Balant umiril. „Kdo pa je ta?“

„Bosov Martin!“

„Tone te sovraži, da se mu vino upira, kadar se spomni nate!“

„Jaz nisem kriv!“ je mirno pristavil Martin.

„Ujedljiv je kot modras! Takih ne maram. Priduševavec!“ Balant je zopet razsajal.

„Nobena ženska ga ne mara, zato je tak!“ je dejal Revež.

„Revež! Ta jo pove. Ho, mastike! Ženske ga ne marajo! Ha, ha! Mastike.“

Pili so zopet žganje.

„Z mano, z mano tja gori!“ je kričal. „Punca, zakleni vrata. Danes je god moje žene!“

S težavo se je dvignil in obupno stokal. Ona dva sta ga podprla. Stopnice so bile tako ozke, da se je moral Martin od zadaj upirati. V gorenji izbi je hreščal pod. S hruščem se je sesedel in zbijal z zdravo nogo ob tla.

Dekle je odprlo vrata. „Vina, vina! Mastike!“

„Moja žena!“ Ozrl se je v kot, kjer je gorela mala lučka pod podobo mlade lepe ženske.

„Moja Ana!“ Glas se mu je omilil, skoro šepetaje je govoril: „Nocoj se bova spet pogovarjala. Vse ji potožim!“

Revež je previdno vprašal: „Te je imela rada,“

„Vprašaš? Ti, moja Ana. Prelahka je bila, pa je odletela. Odletela, vama pravim. Le pijta, moja Ana nas gleda.“

Nagnil je in pil kakor večno žejna zemlja. Solze so mu zalile oči.

„Ni bila ženska, angel ję plaval po hiši. Kako je govorila. Srce ji je žvrgolelo.“

Martin je odpiral oči. Balant je držal kozarec v tresočih se rokah in gledal v podobo.

„Ti zlata . . . predobra za ta svet. Še hoditi ni mogla. Preveč grešna je zemlja. Na rokah sem jo nosil tu gori. Včasih me je milo pogledala. „Roke te bodo bolele, Balant!“ Meni pa nož v srce. Tako lahka kot megla, mene pa roke bolele? Oh!“ Molčali so.

„Tisto popoldne. Nosim jo od okna do okna. ‚Balant, že cveto jablane?‘ ‚Cveto, cveto,‘ sem dejal. ‚Daj, da jih vidim!‘ Držal sem jo pri oknu, drobčkano se je smehljala. Jaz gledam. Čuden veter je zapihal. Še nikoli ne. Besede nisem zmogel. Kar začutim, da držim mrzle roke. Kot sneg bleda mi je ležala v naročju. Mrzle roke, mrzle noge. S tistim vetrom je šla njena duša. Strop se je zamajal, tako sem se sesedel.“

V somračni sobi se je čulo le težko hropenje.

„Pa si se le še enkrat oženil, Balant.“

Gledal je, kakor bi ne mogel razumeti. Nato je vzdihnil: „Za pokoro. Za grehe. Hudič je prišel z njo v hišo. Tukaj se je pasel. Odpusti ji, nebeški oče, jaz ji ne morem.“

Revež je poznal, kako je bilo. „Balant, si plačal?“

„U, u, koliko. Pa še prihaja.“

„Pravijo, da so jo videli v mestu.“

Balantov obraz se je izpremenil. Strah ga je prešinil. „Kaj praviš?“

„Katarino so videli.“

„Ven, ven, pravim. Proč iz moje hiše. Okradli me boste. Ven, ven!“ je rjovel. Lica so gorela od strahu in jeze.

Revež in Martin sta odšla. Zunaj sta slišala, kako je kričal: „Zapri, zapri!“

„Čuden človek!“ je dejal Martin.

„Kakor tunjški hrib, tak je. Še cerkvico ima svojo.“

„Kaj je s to Katarino?“ je vprašal Martin.

„Po denar hodi. Stari se trese zanj, kakor bi bil brez uma.“ Medtem je Martin zavil med njive. „Jutri se oglasim.“ je dejal in izginil v temi.

(Dalje)

Opozorilo staršem

GLEDE LETOVANJA OTROK NA MORJU

Kakor zadnja leta je Zveza slovenskih žena tudi letos sprejela od Rdečega križa Slovenije vabilo, da lahko pošlje določeno število koroških otrok na brezplačni poletni oddih v počitniške otroške kolonije v Jugoslavijo.

Zveza slovenskih žena je hvaležna za proženo pomoč in bo do konca tega meseca sličnо kakor lani sprejemala prijave staršev, ki bi radi dali svoje 7 do 14 let stare, zdravstveno šibke in okrepitve potrebne otroke za tri tedne v počitniške kolonije ob Jadranskem morju. Predvideno je, da bo šla prva skupina otrok na letovanje takoj po končani šoli, druga pa tri do štiri tedne pozneje.

Pismene prošnje za sprejem otrok v prvo skupino je treba najkasneje do 31. majnika 1952 oddati ali pa v pismu poslati na naslov: **Zveza slovenskih žena, Celovec-Klagenfurt, Salmstrasse 6.** Prošnji je treba priložiti:

Osebno izkaznico otroka s sliko (Lichtbilderausweis), ki se dobi pri pristojnem občinskem uradu.

Izjavo staršev ali varuha (Elternerklärung), da soglašajo z udeležbo otroka v koloniji (potrjeno od občine).

Zdravniško izpričevalo: za otroke, katerih starši so zavarovani, pri bolniški blagajni (Kärntner Gebietskrankenkasse) pa predlog bolniške blagajne.

40 šilingov za vsakega otroka za poravnanje stroškov (potna dovoljenja, koleki, vožnja do meje in nazaj itd.)

Opozarjamo starše, da bomo mogli upoštevati samo prošnje, ki bodo z vsemi naštetimi prilogami pravočasno oddane.

Zveza slovenskih žena

Novi vozni red

ZA ŽELEZNICE, VELJAVEN OD 18. MAJA 1952

CELOVEC—PLIBERK

Odhod iz Celovca: 5.53 (v Wolfsberg), 9.20, 11.12 (v Wolfsberg), 13.35, 15.35, 17.21 (v Wolfsberg), 18.15. — **Odhod iz Pliberka:** 6.10, 7.32 (iz Wolfsberga), 11.30, 14.12 (iz Wolfsberga), 16.05, 18.35, 19.32 (iz Wolfsberga).

SINČA VES—ŽELEZNA KAPLA

Odhod iz Sinče vesi: 6.50, 10.10, 14.30, 19.05. — **Odhod iz Železne Kaple:** 5.05, 10.10, 14.30, 19.05.

CELOVEC—PODROŽČICA:

Odhod iz Celovca: 7.35 (v nedeljah in praznikih do 14. IX.), 9.15, 13.30 (Jesenice), 18.20. — **Odhod iz Podrožčice:** 6.20, 11.42, 16.10, 19.30 (v nedeljah in praznikih do 14. IX.).

BELJAK—PODROŽČICA:

Odhod iz Beljaka: 7.35, 10.35, 13.20, 17.10 (Tauern-Express—Jesenice), 18.08. — **Odhod iz Podrožčice:** 6.25, 11.37, 12.34 (Tauern-Express), 17.15, 19.32.

BOROVLJE—SVETNA VES

Odhod iz Borovelj: 6.30, 7.30, 9.10, 11.40, 13.30, 16.10, 18.15, 19.25. — **Odhod iz Svetne vesi:** 7.00, 8.10, 9.50, 12.20, 14.10, 16.50, 18.55, 20.20.

CELOVEC—BELJAK

Odhod iz Celovca: 3.30 (brzi), 4.35, 5.35, 6.15, 7.32, 9.33, 10.30, 12.03, 12.15 (brzi), 13.14, 13.43, 14.34, 15.14, 16.04, 17.15, 17.23, 18.45, 20.45, 22.25 (brzi). — **Odhod iz Beljaka:** 0.55, 5.44, 6.33, 7.50, 8.05, 9.10, 10.20, 11.35, 12.13, 13.10, 13.40, 14.03, 15.39, 17.18, 17.30, 18.35, 20.24, 21.10, 22.50.

BELJAK—PODKLOŠTER

Odhod iz Beljaka: 4.37 (brzi), 5.55, 13.27, 14.10 (brzi), 16.27 (brzi), 17.22, 18.32, 21.11, 23.30 (brzi). — **Odhod iz Podkloštra:** 6.48, 9.20, 11.40, 11.56, 12.34, 16.32, 18.07, 20.30, 23.10, 0.15.

Trgovina gospodarskih strojev, koles in šivalnih strojev

J. LOMSCHEK

St. Lipš-Zagorje, pošta Dobrla ves

vam dobavlja po najnižji ceni kotle za kuhanje krme, stroje za rezanje pese, krme in sila, vseh velikosti mlinov in zdrobilnikov žita, gnojnične sode in žrpalke. Zahtevajte cenik!

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.